

III.

SZENTMIKLÓSI PONGRÁCZ.

ÉLETRAJZ A XV. SZÁZADBÓL.

A XV-ik században hazánk történelmének fényszakát, a Hunyadiak korát megelőzőleg, sőt a nemzeti nagyságnak három évtizedén át: a haza, a nemzetiség, az alkotmányos élet védelmében óriássá nőtt oroszlánok mellett, a prédát leső farkasok serege is elég nagygyá növekedett az olygarchák nagyravágyó egyéneiben; kik a társadalmi állapotok zilált — a személy- és vagyombiztosság szétdúlt viszonyainak jellemző példányaiul tekinthetők, s nyomukat a vér ösvényén, az elkormosult füstölgő romokon, a zsákmányolás, a rablás megfertőzött légkörében találhatjuk fel. Ezek között nem utolsó jelenségül tűnt fel Szentmiklósi Pongrácz; sőt talán mint az akkori társadalmi megméltelyezett viszonyok prototypje állítható oda, midőn ennek életrajza a cseh korszak évtizedeinek korrajzául is elfogadható. Szentmiklósi Pongrácz egyesíté személyében a harcziás jellemet, jellemében a jellemtelenséget, politikai pártosságában a diplomatiái ravaszságot, elhatározásában a fejtelenséget, gazdagsága hatalmában a rablási, zsarolási vágyat, önhittségében a törvényt sértést, honszeretetében a pártoskodást.

Ám de lássuk őt magát!

I.

Szentmiklósi Pongrácz e néven második, ki birtokairól hol berencsinek, majd óvárinak, de leggyakrabban szentmiklósinak

neveztetett, a felvidék egyik vadregényes megyéjéből, Liptóból származott. Itt ringott bölcsője azon törzsökös birtok adományos család ősenek, ki vitéz bátorsága, harci érdemei jutalmául, az Árpádházi királyok bőkezősége által a fél vármegyét birtokolta. Bogomér, a maga idejében híres Bogomér volt Szentmiklósi Pongrácznak második ősapja, kinél László király, werveresi várában nem egyszer élvezte a vendégszeretet kényelmét, s ki László királyt gyakran ajándékozta meg királyhoz méltó ékszerekkel.¹⁾

Szentmiklósi Pongrácznak okmányilag bebizonyítható első őse Laurentius, 1241-ik évben családi genealogiák szerint a tatárok elleni szejói ütközetben csapatvezér.²⁾

Lőrincznek egyik fiától, Bogomértól származnak a Szentiványi, Szmracsányi és Baan család ivadékai, másik fiától, Serephiltől egyik ágon a Pothornyay, másik ágon a Pongrácz család.³⁾ I. Seraphil fia I. András, ennek fia I. Pongrácz, 1368-ik évben Lajos királytól Szent Miklós Jalocho melléke, más néven Hakylise, — most Andrásfalu — Perbene — most Pribilina — Thraduk, Janok és Vicarysaylyse nevű birtokokra új adomány-oklevelet nyer. I. Pongrácznak fia, II. András, Szentmiklóst tartozandóságaival osztályrészül kapván, magát de Szentmiklós nevezi, ki 1429-ik évben Szentmiklós vásárjogot nyer. Ennek fia II. Miklós nemzé Istvánt, Jakabot, Jánost és II-ik Pongráczot⁴⁾, a jelen életrajz személyét.

Szentmiklósi Pongráczot ifjúságának kora hajnalán, 1415-dik évben a constanci zsinaton megjelent magyar nemesek sorában⁵⁾ találjuk. 1435-ik évben mint Berencs várának ura⁶⁾ Blatnicza zálogos várában tartózkodott, hol ugyanazon évben Pálfordulása napjakor kiadta azon okmányt, melylyel bizonyítja.

¹⁾ »Liptómege oklevéltára« czínű kéziratom 29. sz. okmánya.

²⁾ Nagy Iván: Magyarország családai IX köt. 401. l. Lehoczky: Stemmatographia II. köt. 312. l.

³⁾ Ugyanaz u. o.

⁴⁾ U. a. u. o.

⁵⁾ Wagner: Verzeichniss der Ungarn auf dem Costnitzer Concilio, Ungarisches Magazin IV. k. 263. l. — Fessler: die Geschichte Ungarns IV. k. 304. l.

⁶⁾ Hyross Mihály: Zámok Lykava 1876. kiadás 78. l.

hogy a bellai előljáróság neki Ocskova Lehota gyarmatosított, és Bella királyi scultetialis községben levő, Tamás, Dominik fia birtokához tartozó részt háromszáz forinton megvételre kínálták¹⁾ Itt találták őt az országos események, midőn is elhagyva fészket, a nyilvánosság terére lép, szereplésének első alapját megvetendő.

Zsigmond király kívül a hazán, Németországban tartózkodott, Egerbe gyűlést hirdetvén a német rendeknek, a birodalmi békéről tanácskozandó; midőn hírül vette: hogy a törökök Szerbiára rohantak seregeikkel²⁾ és hat erősséget hatalmukba kerítetttek³⁾, Héderváry Lőrincz nádorispánnak elrendelése, hogy Brankovics György szerb despota segélyezése végett, a magyar hadak gyűjtésére vonatkozó intézkedéseket tegye. A magyar nemesség válaszul adá: hogy ők csak a királlyal tartoznak hadba menni, de nem a nádorral. Héderváry Lőrincz mellett Szentmiklósi Pongráczot, mint hadvezért találjuk ott, ki magyar dandáraival Szendrő váránál Brankovics György segedelmére megjelent.⁴⁾ Zsigmond Szentmiklósi Pongrácz dandárainak erősítésére, a Csehországban fogadott zsoldosokat Giskra János vezérlete alatt, s a hozzá szegődött Komorovszky Pétert, Thalafuz Jánost és Tettauer Jánost morva harczosokkal a harczterre küldötte; meghagyván egy márczius 26-án kelt iratával a soproniaknak: hogy hajóikat Pozsonyba küldjék, melyeken a tháboríták és kapitányuk, a Dunán Nándorfehérvárig szállíttassanak.⁵⁾

Szentmiklósi Pongrácz hadvezéri tehetségének nem csekély jelét adá, miután Szendrő alatt julius elején, a törökökön vett diadalának fényes eredményét mutatta fel. Az ostromló törököket, a cseh és morva harczosok két oldalról támadván meg, ha-

¹⁾ Latopis mat. Slov. XI. évf. II. füzet 72. lap.

²⁾ Szalay: Magy. orsz. tört. II. k. 398. l.

³⁾ Annales Turcici ap. migue. Patralogie gracco lat. CLIX. 606. Páris, 1866.

⁴⁾ Mars Moravicus Pessina p. 610. edit Praga 1677; — Szalay II. köt. 398; Horváth Mihály: Magy. Tört. VIII. köt. I. füz. 312. l. Pest, 1860. — Engel: Gesch. d. ung. II. k. 363. l. — a hadvezérletet Hunyadynak tulajdonítja; — Hyross István: Zámok Lykava 78. l. Lat. Mat. Slov. XI. évf. I. füz. 5. l., IV. füz. 5. l.

⁵⁾ Palanhydj. Nar. les. III. II. 377. l.

talmas rohammal táborukat ketté vágták; miközben Szentmiklósi Pongrácz a magyar és lengyel dandárokkal törbe ejtván, sergével hátukba került, a török hadakat szétverte, s a megfutamodottakat a Szávába fulasztá. ¹⁾ Szentmiklósi Pongrácz fényes győzelmének jeléül a kezébe esett ozman hadvezéreket béklyóba verve, foglyokul Zzigmondhoz Csehországba küldötte. ²⁾ Horváth Mihály jeles történetírónk a Szendrónél vívott győzelem sikereit, s a diadal oroszlán részét Hunyady Jánosnak tulajdonítja; ³⁾ míg ezen tényt Szalay »mondják«-kal regisztrálja. ⁴⁾ De bármiként legyen is, az erdélyi dandárokkal megérkezett Hunyady Jánosnak vitézsége, személyes bátorságának csodái, nem vonhatnak le semmit Szentmiklósi Pongrácz hadvezéri képességének méltánylásából, annál kevésbé, mert Szentmiklósi Pongrácznak harczászatilag helyes terveihez még személyes bátorsága, vitéz vakmerősége is járult; ⁵⁾ s ha Hunyadynak döntő fegyverténye Szendrónél későbbi világhírének sarkköve lett; nem kevesebb befolyással vala ez a nagyravágó, a gazdagságot kereső Szentmiklósi Pongrácz életpályájának egyes mozzanataira, hogy a későbbi hadvezér az ország kormányzója eme fegyvertényét épen Szentmiklósi Pongrácz vezérlete alatt mutatta be kortársainak.

Albert királynak 1439-ik évi october 23-án történt halála után Szentmiklósi Pongráczot a lengyel Ulászló pártiak között találjuk: midőn is Hunyady Jánosnak 1440-ik évben Péter-Pál apostolok napján Budán kiadott hűséglevelét Szentmiklósi Pongrácz is aláírta; ⁶⁾ s amint Héderváry Lőrincz a lithván lázadás elnyomása után Budára érkezett, Ulászlónak, Szentháromság vásárnapján Budavárának kulcsait átadta, Szentmiklósi Pongrácz is az üdvözlétére oda ment magyar nemesek között volt.⁷⁾

¹⁾ Pessina: Mars Moravicus: u. o.; Szalay u. o.; Horváth u. o.

²⁾ Szalay u. o.

³⁾ Horváth u. o.; — Dobnernél; Bartasii Cron. I. k. Hamner Gesch. d. Ozman: I. k. 446. l.

⁴⁾ Szalay II. k. 399. l.

⁵⁾ Dlugoss XII. k. 755. l.; — Dogiel I. k. 54. l.; — Fejér Genus, incun. . . . 50. Corvini 38. l.

⁶⁾ Pessina: Mars Moravicus 610. l.

⁷⁾ Fessler IV. k. 535. l.

Az özvegy Erzsébet, utószülötte, a csecsemő László érdekeinek védelme céljából, mindent elkövetett, hogy az ország nagyjait, a nagybirtokú befolyásos olygarchákat ügyének megnyerje. Nem hitt a felmerült körülmények parancsoló tényének; hiába vettek tőle s pártjától búcsut az 1440. évben június 20-ára kitűzött országgyűlésre Budára fölsereglett nagyok, kik között István, Szentmiklósi Pongrácznak testvére is volt, hiába állottak nyíltan a lengyel Ulászló pártjához; ¹⁾ s bárha Gara László és pártja a gyermek királynak Fejérvárott történt koronáztatását érvénytelennek nyilvánította: Erzsébet ügyét, a trónkövetelések viszályai között még is diadalra vélte juttathatni; mert a felső-magyarországi megyék: Pozsony, Zólyom, Liptó, Szepes, Gömör, Sáros, Abauj és Zemplén északi része is a gyermekkirályhoz hívek maradtak. ²⁾

Szentmiklósi Pongrácznak történeti nevezetességre lett emelkedése sajátképen ott kezdődik, midőn Erzsébet özvegy királyné a felső megyék támogatására bízakodván, Erdélyt, ³⁾ s a magyar felföld városait fiáhozi hű ragaszkodásra intvén, legnagyobb támaszát és oltalmát ügyének Giskránál, s a Fridrik császárnak házikoronájáért kapott tizennyolcz ezer magyar aranyért, s a következő évben még Soprony városának zálogba adása által Fridrik császártól kapott 8000 aranyért ⁴⁾ toborzott cseh zsoldosokban kereste és feltalálta. S íme Szentmiklósi Pongrácz, Ulászlónak legnagyobb híve ⁵⁾, Ország Mihálylyal szövetkezvén, hadaival Giskra ellen indúlt, azt megveri és elfogja, ⁶⁾ kit Ulászló a maga részére megnyerni ohajtván, szabadon bocsátott. Szentmiklósi Pongrácznak a mily nagy volt buzgósága a lengyel Ulászló mellett, egyéni természetének; épen oly nagy volt állhatatlansága is mert míg 1440. évben, tehát röviddel arra, hogy

¹⁾ Szalay III. k. 29. l.

²⁾ Fessler IV. k. 538. l.

³⁾ Katona XIII. k. 128. l.

⁴⁾ Kollar, *Analecta Vindob.* II. k. 842. l.; Szalay III. k. 34. l.; — Engel III. k. 41. l.

⁵⁾ Bonfin Dec. III. lib. VI. pag. 327. — Turóczi Chron. XXXIV. cap.; — Fejér *Genus* et . . . 90. Huny. 38. l. —

⁶⁾ Dlugoss, Wagnernél *Annal. Scep.* II. k. 99. l.

Ország Mihálylyal Giskrát elfogta, s Erzsébetet legerősebb támaszától, tapasztalt hadvezérétől megfosztá: őt ismét Erzsébet táborába vitte ingatag természete. S midőn Erzsébet Giskrát a bányavárosok és Kassa város főkapitányának nevezte, ¹⁾ Giskra zsoldos csapatait, Erzsébet bérenczhadát Szentmiklósi Pongrácz is vezérelte, ²⁾ és midőn Giskra, Jánossal együttesen Sztrecsnót bevették, utóbbinak átadta, ki azt az utószülött László részére elfoglalta. ³⁾

Amint Erzsébet 1441-ik évben a cseh és morva rablók hadaival kivált Felsőmagyarországot elárasztotta, s a fosztogatás, sanyargatás és rabláshoz szokott hadak, fegyverük szerencséjére támaszkodva, a szegény földmivelő népet, a városok polgárait pusztították; s nyomor, inség бүрөкје sarjadozott lábaik nyomában: ⁴⁾ Szentmiklósi Pongrácz is hatalmának kiterjesztésében oly ügyes diplomatiát fejtett ki, mely által lehetségessé tette hadjáratait éveken át nem csak Felsőmagyarországban, különösen Liptó megyében Giskrával egyesülve⁵⁾ folytatni; de gyakran Lengyelhonba, Morva földre is beütött hadaival, Fridrik császár magyarországi birtokain, Austriában dült, pusztított, mit végre Schlick Gáspár megsokalván, Julián bíbornok előtt panaszt emelt, kérvén azt, hogy a király által parancsoltassa meg berencsi Pongrácznak, hogy őt ne bántsa, mert ha neki békéje nem leend, s a király őt békére nem szoríthatja, lesz rá gondja, hogy a békét mások se élvezhessék. ⁶⁾ Pusztításai elől a nép az erdőkbe menekül. ⁷⁾ Szentmiklósi Pongrácz ugyan is egész működését oda irányozta: hogy vagyonát ⁸⁾ oly várak kézrekerítésével biztosítsa, melyek neki fedezetül és támpontul szolgálhassanak.

¹⁾ Horváth II. k. II. füz. 336. l.

²⁾ Teleky: Hunyad. kora I. k. 239. l.

³⁾ Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. II. füz. 48. l. — Rudnyánszky: Malerische Reise. 77. lap.

⁴⁾ Teleky I. k. 268. l.

⁵⁾ Teleky I. k. 272. l.; — Nagy Iván: M. o. cs. IX. k. 405. l.; — Fessler IV. k. 569. l.

⁶⁾ Szalay III. k. 50. l.

⁷⁾ Engel III. k. 48. l.

⁸⁾ Teleky I. k. 373. l.

Hatalmába kerítette 1441-ik évi augusztus 9-én Trencsénben Óvárt mint Hunyadi János adományát.¹⁾ A mit haddal nem nyerhetett, azt pénzzel szerezte meg magának. Sáni Czapka Jánostól hatezer aranyért megvette Szakolczát; ezen és az általa Szakolcza fentartására fordított tizenkétezer aranyért zálogba vette Uláslótól Strechnót és Óvárt.²⁾ Blatniczai várát Neczpáli László szakolczai kapitánynak 9000 arany forintért, örök áron eladván, s ezen adás-vevési szerződést Ulásló 1441. évi jun. 15-én megerősítvén, lekötötte magát Neczpáli helyett Szentmiklósi Pongrácznak a vételösszeget lefizetni a kassai kamarai adóból; s ha őt Ulásló kielégíteni nem bírná vagy nem akarná, felhatalmazza őt ezen összeget akár Magyarországon akár pedig Lengyelhonban a maga részére kieroőszakolni.³⁾

Szentmiklósi Pongrácz 1441. évben birtokosa lévén Berencs, Szakolcza Óvár és Sztrecsnó várának, teljes három évig rémülete lett a Vág vidékének. Pethő Gergely szavaival élve: »Szentmiklósi Pongrácz társaival a templomokból kastélyokat és erősségeket kezdenek csinálni, és azokból iszonyuképen prédálni és kóborlani, kiknek az ő gondosságuk a szegény emberekhez, aszszony-állatokhoz és leányzókhoz minémű lett légyen, az emberi nyelv azt meg nem mondhatja, kiknek nagy prédálásokat és rablásokat sem a király, sem az urak le nem csöndesíthették.«⁴⁾

Nem csekély sorozata azon pusztításoknak, melyeket Szentmiklósi Pongrácz a Vág mentén, a morva és lengyel részekben elkövetett, és Schlick Gáspárnak ellene Julián bibornokhoz intézett panaszlevélben festé, mert: daczára annak, hogy a lengyel Uláslónak párthíve volt, felhatalmazott törvénytelen tetteinek érzetében tanácsosnak tartotta megkegyelmezését kikérni, s 1443-ban márcz. 30-án ugyan akkor, midőn Strechnát és Óvárt

¹⁾ Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. I. füz. 33. l.

²⁾ Tudománytár, Új folyam II. k. 165. l.; Teleky VI. k. 233. l.; a záloglevél kelt 1443. lactare vasárnap előtti szombaton. Eredetije a Kosztolányi család kosztolányi levéltárában.

³⁾ Justh család neczpáli levéltárában eredetije; — Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füzet, 73. l.

⁴⁾ Pethő Gergely: Magy. Kronika K. k. 3. lapon. Bécs 1702.

Ulászlótól zálogba vette,¹⁾ a királyi megkegyelmezést meg is kapta. Ezen királyi kegyelmi levél szerint Ulászló Szentmiklósi Pongrácznak, Szakolcza kapitányának, a király ügyében szerzett érdemeinek tekintetbe vételével, minden eddigi hatalmaskodásait, kártételeit, gyűjtogatásait és sanyargatásokat, melyeket Ulászlónak az országba jövele óta elkövetett: úgy neki mint hozzá tartozóinak megbocsátja; s mindenkinek eltiltja, hogy őt és híveit ezek miatt zaklassák, pörfogják, elítéljék és megbüntessék.²⁾

Ámde Szentmiklósi Pongrácz birtokolván Streicsnót, Berencset, Szakolczát, a király kegyelmi levelét zsebre rakván, arra használta, hogy törvénytelenül szerzett vagyonát még inkább, gyarapítsa; míg végre dulakodásainak rovása ismét megtelvén, magát a politikai pártok mindenikénél személye — vagyonára nézve biztosítani akarta, s ezért: László király pártjához tért, s tőle szintén 1443-ik évi nov. 11-én Prágában kelt kegyelmi levelet eszközölt ki magának. Ezen okmányban László király mindazon kihágásokat, sérelmeket, bűntényeket, miket ellene és hívei ellen elkövetett, megbocsátja oly feltétel alatt, hogy ezen-től immár ilyen büntettektől és sérelmekről tartózkodjék.³⁾

Szentmiklósi Pongrácz csakhamar feledé László király megkegyelmezésének feltételeit; az 1443. évben Fridrik és Ulászló között kötött fegyverszünet ellenére, ez időszert mint Lászlónak hive, épen Fridrik birtokain pusztított⁴⁾, a mi okot adott Schlick Gáspárnak arra, hogy Julián bibornokot felkérje eszközölné ki⁵⁾ Pongrácz megfékezését annál is inkább, mert a fegyverszüneti okmány kicserélésének foganatosítását csak azon ígéret által eszközölhetette ki Julián bibornok, ha a fegyvernugvás ellen vétők keményen büntettetnek, s Fridrikkel a békekötést Pongrácz, magaviselete által megnehezíté.⁶⁾

Szentmiklósi Pongrácz a belföld háborgását rabló ka-

¹⁾ Eredeti záloglevél Kosztolányi család levélt.; — Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füzet 74 lap.

²⁾ Eredeti Pongrácz-család andrásfalvi levélt.

³⁾ Eredetije Pongrácz-család andrásfalvi levéltárában.

⁴⁾ Szalay III. k. 50 l.

⁵⁾ Teleky I. k. 373. l.

⁶⁾ Ugyanaz u. o.

landozásai céljából felhasználván, hol az egyik, hol a másik királyi pártot cserben hagyván, valóban nehéz aka dályokat gördített a Fridrikkel kötendő kibékülés elejébe, s e miatt Ulászló is, — kinek ismét pártján találjuk — fel volt reá bősztülve és teljes okot szolgáltatott Fridriknek arra, hogy különösen Szentmiklósi Pongrácz pusztításai végett 1444-ik évben május 21-én kelt levelét kiadja; mit bizonyára nem tesz vala, mintegy megerősítéssel az 1444-ik évi fegyverszünetnek: ha Szentmiklósi Pongrácz, mint zabolátlan erőszakoskodó az 1444-ik évi országgyűlés által oly keményen nem sujtatik a törvények szigorával.¹⁾ Ugyanis az 1444-ik évi ápril 21-én Budára hirdetett országgyűlésre czimboráival együtt megjelent;²⁾ de ezen tettével annyira felháborította az ország rendeit, hogy az országgyűlés által Pongrácz és társainak elfogatására a parancs rögtön kiadott. A felbőszült nép által czinkostársaival együtt azonnal elfogatott. Büntársai minden további vizsgálat nélkül felakasztattak, ő maga pedig vasbau töltendő örökfogságra törvényszerűleg elítéltetett.³⁾ Ezen eljárását az országgyűlés annál szükségesebbnek vélhette, miután az utolsó gyűlés berekesztése óta elkövetett erőszakoskodások, még a jelen gyűlés alatt megtorlandók valának.⁴⁾

Az országgyűlés leendő ítéletének azonnali foganatosítása Szentmiklósi Pongrácz kedélyében, úgy látszik, csak annyi változást okozott, a mennyiben megfosztott szabadságának visszanyerése legfőbb gondjaihoz tartozhatott. Csakugyan nem kellett soká várakoznia szabadulásának perczeire; mert Hunyady János a haza érdekeinek megvédése okából, elég indokot talált arra, hogy Szentmiklósi Pongrácznak szabadságát visszaadja; kinek különben is ismerte személyes tulajdonait, katonai tehetségét, vakmerő bátorságát, a felföldön hatalmas befolyását, és gazdag-

¹⁾ Szalay III. k. 52. l. 95. jegyzék.

²⁾ Engel III. k. 67. l.; Fessler IV. k. 579. l.; Bonfin Dec. III. lib. VI. pag. 327; Teleky I. k. 373. l.; Nagy Iván IX. k. 405. l.

³⁾ Teleky u. o.; Nagy Iván u. o.; Szalay III. k. 58. l.; Dlugoss, Bonfin és Calimachusnál.

⁴⁾ Szalay u. o.; — Engel III. k. 69. l.

ságát arra való nézve, hogy Giskra cseh zsoldosainak már nagyon kényelmetlenné vált rakonczátlanságát megfélekezze, annál is inkább, miután Giskra az országgyűlésen tett daczos kijelentésével Ulászlót királyának elismerni semmiképen sem akarta.¹⁾ Hunyady kellő eszközöt velt Szentmiklósi Pongráczban találni Giskra féktelenségének megzabolázására, Pongrácz pedig emlékeztetvén Hunyadyt a szendrői diadalra,²⁾ s végre szónoklati ügyességgel előadott fényes ígéretei által: Hunyady közbenjárására királyi kegyelem útján szabadságát röviddel az országgyűlés berekesztése után ismét visszanyerte.³⁾

Sassinek⁴⁾ s utánna Hyross Istvánnak⁵⁾ azon állítását, hogy Szentmiklósi Pongrácz kezesség mellett szabad lábra helyezését kérelmezte, s ez neki megadotván, azzal játszott ki az ország és király hiszékenységét s Hunyady közbenjárását: hogy fiát túsúl adni ígervén, helyette egyik fiához hasonló jobbágycát elhozotván, azt adta volna át kezesül: nem viseli magán a valószínűség bélyegét, de még lehetőség látszatával sem bír. Nem bír valószínűséggel már csak azért sem: mert ez esetben bizonyára nem köti meg vele 1444-ik évi augusztus 11-én Gúthi Ország Mihály és Alsó-lindvai Báuffy Pál jelenlétében és közbenjárására Hunyady János véd- és daczsövetségét⁶⁾: ha őt mint a királynál közbenjáróját ily goromba módon felülteti. A lehetőséget pedig azért nélkülözi, mert szigorú fogságában ezt tennie lehetetlen is volt; s végre: az említett írók ezen puszta állításukat semmiel sem igazolják, okmányilag nem támogatják.

Szentmiklósi Pongrácznak nem csekély befolyása, s talán meggyőző okai is lehettek Hunyady Jánosra, minélfogva ez szabadon bocsátását és megkegyelmezését a királynál kieszközölni

¹⁾ Timon: Epit. Chron. 64. l.; Fessler IV. k. 579. l.; Bonfin Dec. III. lib. VI. pag. 357. l.; Teleky I. k. 374. l.; Szalay III. k. 57. l.

²⁾ Szalay III. k. 51. l. 94. jegyzék.

³⁾ Teleky I. k. 385. l.; Szalay u. o.; Hyross Zámok Lykava 84. l.; Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. I. füz. 33. l.

⁴⁾ Lat. Mat. Slov. IX. évf. II. füz. 6-ik l.

⁵⁾ Hyross: Zámok Lykava 84. l.

⁶⁾ Fejér: Genus 63. l., Szalay III. k. 51. l., Teleky I. k. 385. l., Nagy Iván IX. k. 406. l.

magára vállalta; mert méltányolni tudta annak katonai tehetőségét, a gazdág úr hatalmát; mit a haza szent ügyének annál is inkább óhajthatott megnyerni, mert augusztus 4-én Julián bíbornok beható fejtegetései után kimondatott a végzetteljes határozat a török fegyvernynyugvás felbontására¹⁾. Hunyady János Szentmiklósi Pongrácczal és családjával személyes barátsága jeléül 1444-ik augusztus 11- Temesvárott frigyre lép véd- és dacz szövetséget köt vele²⁾. Pongráczot ezek után Ulászló király hadseregénél találjuk, részt vesz a gyászos kimenetelű várnai csatában, honnét november 10-én futással menekült meg a haláltól³⁾.

1445-ik évi február 2-án Országh Mihály mellett a székesfehérvári országgyűlésen megjelen. De bizakodván Hunyady és Héderváry barátságában, megújult erővel folytatá garázdálkodásait, és kiméletlenül megtámadta László híveit. Erről tudósítja Schlick Gáspár 1445. évi ápril 13-án Rosenberg Ulrikot, írván neki: »asszonyom azt írja nékem, hogy az én Holicsomnak vajmi rossz sora, mert azt Pongrácz rontja, sanyargatja, pusztítja⁴⁾. László királynak nemcsak magyar híveit zaklatta folytonos zsarolásaival, de szakolczai várából ki-kirándult Morvába is. Végre megsokallván garázdálkodását, a morva rendek ráütöttek nagy haderővel Szakolczára. Pongrácz ellent nem állhatván, onnét megszökött, a morvaiak Szakolczát elfoglalván, Pongrácz zsoldosait kipusztították, saját őrségüket hagyván ott⁵⁾. Pongrácz azonban jól számított, midőn szerencséjére, Hunyadira és Héderváry barátságára bízakodott: mert ez uttal sem hagyta őt cserben.

1445. évi ápril végnapjaiban Pesten megnyílt országgyűlésen, midőn is az országglás ideiglenesen hét kapitányságra osztatván, a Duna, Vág és Morva közötti vidékre, az úgynevezett Má-

¹⁾ Szalay III. k. 64. l.

²⁾ Fejér u. o., Katona VI. k. 296. l., ad 1444. Teleky I. k. 385. l., Nagy Iván IX. k. 406. l.

³⁾ Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. I. füz. 33. l.

⁴⁾ Archiv Český II. k. 407. l.

⁵⁾ Kovachich: Suppl. ad Vest. Com. II. k. 1445. évhez; Pessinec: Mars. Morav. 640. l.

tyás földére, országos kapitányúl Szentmiklósi Pongrácz és Ország Mihály nevezettek ki¹⁾.

Ezen országgyűlés határozatának IV-ik pontja szerint, kitűzendő vala a határidő, mely alatt a zavargások közben épített erődítmények lerombolandók valának, kivéve a megnevezetteket; V. pontja szerint pedig, az ezen határozatokkal ellenkezők megbüntetendők; s itt említetik a többi között Pongrácz is, ki a IV-ik és V. pont határozatát kerületében, Ország Mihálylyal együtt eszközlendő volt²⁾. Ezen az országgyűlésen a lengyel Ulászló és László pártbeliek egymás között kiegyezvén, Szentmiklósi Pongrácz Giskra Jánossal, az elhalt László király legerélyesebb hívével, szintén barátságos viszonyba lépett³⁾.

II.

Szentmiklósi Pongrácz mint országos főkapitány, életfolyamának második phazisába lép. Vakmerő vállalkozási szelleme, harczias lelkülete, mindenütt követte a főkapitányt, a főispánt, a hatalmas pártvezért.

Szentmiklósi Pongrácz mint országos kapitány, Mátyás földének most már hatalmas ura, csakhamar elfeledé az országgyűlésnek László pártjával való kiegyezését, s azon barátságot, mit ő ennek folytán Giskra Jánossal kötött. Felhagyott ugyan egyidőre az osztrák és morvaországi határszélek nyugtalanító háborgatásával, de a helyett Giskra Jánosra tört zsoldos hadaival. Ennek taposásnyi várát épen akkor támadta meg, midőn Giskra ott tartózkodott, s ki onnét alig bírt menekülni. Pongrácz elhajtatott innét 600 lovat, a várat megvívta és felgyújtotta.⁴⁾ Giskra méltó

¹⁾ Engel III. k. 87. l.; Fessler IV. k. 625. l. február 8-ikát említi; Teleky I. k. 469. l.; Szalay III. k. 79. lapon Pongrácz Istvánt nevezi; Kovachich u. o. II. k. 19. l.

²⁾ Fejér: Genus et inc. 85. l.; Kovachich u. o.; Bartal: Comm. III. k. 169. l.; Podhraczkynál: Chron. Bud. 35 l. l.

³⁾ Lat. Mat. Slov. IX. évf. II. füz. 6. l.; Kyross István, Zámok Lykava 85. l.

⁴⁾ Hyross: Zámok Lykava 86. l.

haragra lobbanván, bosszú érzettől eltelve, 9000 emberével Pongrácznak Hlokoveczi vára alá ment. Pongrácz érezvén Giskra serege ellenében hadseregének gyengeségét, segílyt kérendő, Újlaky Miklóshoz futott. A szószegő, hitével, esküjével játszó hatalmas úr, ki feledve az ország rendeitől nem régen kapott fenytéket, tovább is hatalmaskodott; feledve, hogy az országnak 100 pecséttel ellátott mentelmi levelének hitelt nem adva, a megidőzésre meg nem jelent, saját védelmét eszközlendő; de inkább, elfoglalván ismét Schlick Gáspártól, Fridrik király emberétől Szakolczát: ¹⁾ most a szentgyörgyi gróf és Giskra által szorongatva, 1446-ik évben a Székes-Fehérvárott tartott országgyűlés vége felé megjelent önkéntesen a karok és rendek előtt. Az országgyűlésen a vádlottból egyszerre vádló lett. Szónoki tehetségének egész erejével előadta, miként üldözi és akarja elnyomni őt Giskra János, kéri a rendeket, hogy Giskra ellen védelmezzék és oltalmukba vegyék, ünnepélyes ígéretet tevén, hogy miután Ulászló elhalt, az ifju Lászlót királynak elismeri, a rendek minden végzését pontosan és híven megtartandja, csak a közte és Fridrik között megállapítandó békességes viszonyt a rendek közbenjárásával előmozdítsák. ²⁾ Szentmiklósi Pongrácz ezen ünnepélyes ígéretén kívül Fridrikhez még külön követeket küldött hasonló fogadalmak tolnácsolása mellett, csak parancsolja meg Giskrának, hogy tőle bántalma, nyugtalansága többé ne legyen. ³⁾

Pongrácz fellépése, szónoklatának ámitó hatalma, ünnepélyes ígéretének ereje s Hunyadyval 1444-ik évben Temesvárott kötött frigyének emléke hajlékonnyá tették iránta Hunyadyt, Dénes bibornokot és Újlaky Miklóst; s ezek felszólamlására, az országgyűlés kérelmének helyt adva, kivánságát teljesítette. A rendek hozott határozatuk folytán Fridrik császárhoz külön levelet írtak, s Pongrácz megtérését, fogadalmait tudtára adván, Giskrának elparancsolását sürgették Fridriknél. ⁴⁾ Pongrácz saját követei által a szentgyörgyi gróf útján Fridrikkel alkudoz-

¹⁾ Archiv Český IV. k. 332. l.

²⁾ Teleky u. o.

³⁾ Teleky u. o.; Nagy Iván IX. k. 406. l.

⁴⁾ Teleky u. o.

ván, ez a Pongrácz által elrabolt összes jószágok visszaadását is követelte. Pongrácz szorult helyzetének teljes tudatában, a mit csak követeltek tőle, mind megígérte a szentgyörgyi grófnak; ki egyébiránt Fridriknél Giskra személyében, Pongrácz ellen az alatt is folytonos segedelemre unszolta Fridriket. A kért segély azonban a szentgyörgyi grófnak csak az esetre ígértetett meg Fridrik által, ha Pongrácz ígérését meg nem tartaná.¹⁾ Ezek folytán a rendek megintették Giskrát, a Pongrácztól elfoglalt várak visszaadása végett, de a megintésnek foganat nem szereztetett. Pongrácznak nem maradt egyéb hátra, mint hogy Giskrával barátságos egyezményre lépjen, várainak visszaszerzése céljából, minek folytán Giskra Pongrácznak várait vissza is adta.²⁾

Pongrácz kínos helyzetéből megszabadult; s hatalma növekvésének tudatával szállott fel sasfészkébe, honnét ismét le-lecsapott a prédára, mit szeme három ország határán megpillantott. Szentmiklósi Pongrácznak hatalma, gazdagságával együtt folyton növekedett. Öregbítette ezt az 1446-ik évi székes-fehérvári országgyűlésnek június 15-én kelt ama végzése is, mely szerint Pongráczot az óvári és strecsnói várak birtokában megerősítette,³⁾ miután Berencset, Óvárt és Strecsnót Komorovszky Péter segélyével elfoglalta, s a két utóbbiba a rendek parancsára 1447-ik évi Márton nap előtti pénteken a nyitrai káptalan bevezette.⁴⁾

Míg Hunyady János Fridrikkel Lászlónak és a magyar koronának kiadása felett alkudozott, s Fridriknek az országos rendeket folyton bosszantó eljárása célhoz nem vezethetett; s míg végre Hunyady Fridriket haddal megtámadni készült, s november 27-én már már Bécsujhelyig vitte seregét: az alatt Pongrácz folyton növekvő hatalmát, majdnem Bécsig terjesztette ki; ⁵⁾ s uralmának eredményétől neki bátorodván, ⁶⁾ Szakolczát

¹⁾ Aeneas Sylvius Epist. XCIII. 581. l.; Teleky I. k. 504. l.

²⁾ Pessina: Mars Morav. 640. l.; Lat. Mat. Slov. IX. évf. II. füz. 7. l.

³⁾ Tudománytár. Uj folyam. II. k. 165. l.

⁴⁾ Eredeti oklevél a Kosztolányi család levélt. Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füz. 75. l.; Teleky II. k. 109. l.

⁵⁾ Petznél: Cron. vit. 1256. l.

⁶⁾ Archiv Český II. k. 411. l.

ismét elfoglalta. Berencsi várából a szakolczaiakat védelmezendő, ráírt a pozsonyiakra, hogy ne merészeljenek a szakolczaiaktól vámot, sem harminczadot szedni, mert azok sem vámot sem harminczadot soha sem fizettek. ¹⁾ Liptó, Turóc és Trencsényben rettegés tölté el a népet neve hallatára; nem bírt neki parancsolni többé sem a törvény betűje, sem a rendek szigora, sem a király tekintélye. Hiszen ő maga is király, »turóci király« lett, míg a hozzá méltó czimborája, Komorovszky Péter »liptai király« névre tett szert ²⁾ Eléggé megvilágítja ez idők szomorú viszonyait László királynak 1447-ik évi július 22-én kelt és Kazzay Jánosnak a Pongrácz elleni panaszlevelére adott királyi válasza, melyben a következőkről értesíti az említett panaszlót. » Megértettük a panaszt, mit te Pongrácz ellen azon sok kár és igazságtalanság miatt emeltél, miket tőle szenvedned kellett Pongráczot illetve, azt tanácsoljuk neked, hogy képességedhez mérve állj ellent Pongrácznak s védelmezd magad ellene, amint ezt mostanig is tevéd, addig, míg mi Pozsonyba érkezünk, a hova mi általános országgyűlést hirdettünk, a hol mi az ország báróival és praelatusaival minket és az országot illető több hasznos dolgokról tanácskozzunk, s a hol mi a dolgok jó végét elérni reményljük; a felett is határozandunk, mit kellene Pongráczczal tennünk. A miért jónak és hasznosnak látszanék, ha az országgyűlésen személyesen megjelenél, ha pedig el nem jöhetnél, mindamellett akarjuk, hogy az országgyűlésre a te követedet elküldjed és mi majd általa értesítünk téged, hogy ezután mit kell Pongráczczal tenned« ³⁾

Bel- és külföldi zsoldosaival rabolta az esztergomi érsek birtokait: Nagy Sarlót, Szent-Györgyöt, Kis- és Nagy-Sárót, Csákát, Farnadot, Ölyvedet, Verebélyt, Feldet, Ohaj, Cseten, Berent, Bán, Izbég, Egerszeget, Ribánt és Chinoránt, feldúlták a templomokat, elvitték a kelyheket, monstrantiákat és az egyházi könyveket.⁴⁾

¹⁾ Archiv Česky IV. k. 332. l.

²⁾ Székely Krón. 209. l.; Pethő Gergely 73. l.; Teleky II. k. 109. l.

³⁾ Eredetije saját oklevéltáramban.

⁴⁾ Magyar Sion VI. kötet 808. lap.

A Fridrikkel kötött egyezségre vajmi kevesen gondoltak, kivált felső Magyarországbán. Giskra kénye-kedve szerint parancsolt, cseh kelyheseit nem tudta megzabolázni, kik Szepes és Sárosban a katolikus nemesek jószágait dúlták fel. ¹⁾ Szentmiklósi Pongrácz Berencs, Ovár, Strecsnó várából rabolva száguldozta át a felvidéket, s hol egyedül, hol társaival egyesülve, hadat zúdított Austriára, betört Morvába, átcsapott Lengyelhonba. ²⁾ Kázmér lengyel király Pongrácz rakonczátlanságait megsokallván, panaszt emelt ellene a magyar rendeknél, kik Szegeden gyűléseztek 1448. évi szeptember 21-én, a panaszt a rendek kész és gyors ígérete követte, ³⁾ de tett nem, mert itt sem hajtottak sokat a Fridrikkel kötött fegyverszünetre. ⁴⁾ Pongrácz a közben a Fridrikkel kötött egyezséget semmibe sem vette, s annál kevésbbé volt hajlandó azt magára nézve kötelezőnek tekinteni, mert az osztrák békétlenek által szövetkezésre hívatott fel Fridrik ellen, minek folytán, különösen az Idenberg testvérekkel, Rohrer Tobiással, Arlerberg Lénárddal csakugyan egységre lépett. ⁵⁾ A March folyó területét ujjalag sarczolta, feldúlta, zsarolta. A várakban lakó nemességet maga iránti hűség esküvéssre kényszerítette, a bécsieket annyira megfélemlíté, hogy azok nem merték a város területét elhagyni. ⁶⁾ Pongrácz és osztrák rablótársai ellen, bár Eyzinger Ulrik, Bucheim János és Lichtenstein Kristóf már előbb is ki lettek küldve; s bár a dulakodó osztrákok közül többeket csúfosan meg is szégyenítettek, de a hatalmaskodásnak nem tudták határait megszabni⁷⁾. De a mit Pongrácz ellen a harc mezején kivívni nem tudtak, annak egy előre Cilley Ulrik és Schaumberg János véget vetettek. Fridrik-

¹⁾ Turóczy XLIX. cap. 264. l.; Teleky II. k. 109. l.

²⁾ Teleky u. o.; Nagy Iván IX. k. 406. l.; Hyross Zámok Lykava 88. l.

³⁾ Engel III. k. 143. l.; Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. II. füz. 34. l.

⁴⁾ Teleky u. o.

⁵⁾ Teleky u. o.

⁶⁾ Teleky II. k. 109. l.

⁷⁾ Harebnachnál, Arenspeck Chron. Potr. Ferem. I. k. 1256.; de Roo. Hist. austr. V. k. 200. l.

kel egyezséget kötött, megígérvén, hogy Austriát többé nem háborgatja, kivéve, ha Hunyady Fridriknek hadat üzenne.¹⁾ Ám de Pongrácz ezen egyezkedés daczára Fridriknek 1448-ik évi május 16-án saját és társai nevében egyenesen hadat üzent²⁾.

Fridrik a dolgok ezen állásában, Pongrácz betörései ellen rendelkezendő, Kremsbe 1448-ik évi május 16-án kelt levele által országgyűlést hirdetett³⁾, miután Pongráczot semmiképen békére szorítani nem lehetett⁴⁾. Fridrik ugyan már 1447-ik évben is hadat akart indítani Szentmiklósi Pongrácz ellen, és szeptember 15. és 18-án⁵⁾ Krems és Stein városához intézett leveleiben Pongrácz ellen segédelmet kért.⁶⁾ A Fridrik által felszólított városok választ adván⁷⁾, a háboru Pongrácz ellen az összegyűlt rendek által határozatba vétetett. Végzésileg kimondatott, hogy Fridrik maga vezetendi a hadsereget, a nemesség személye szerint részt veend a hadjáratban, minden tizedik jobbágját magával hozván, azonban minden ebből levonható következés nélkül, mert ezen teherrel az ország határán túl a rendek nem tartoznak⁸⁾.

E közben Carvajal János bibornok, pápai követ és Cilley Ulrik közbenjárására Fridrik és Pongrácz meg Országgh Mihály között megkísérlett egyesség végre megkötöttet Pozsonyban 1448-ik évi augusztus 5-én oly formán, hogy a háború mind két részről befejeztetik. Pongrácz és Országgh többé Fridrik ellen fegyvert nem fognak, a foglyok kölcsönösen szabadon bocsátatnak, Pongrácz a Morva vizénél épített két erősséget lerontatja, a miért Fridriktől 4000 frtot kap, de akkor, ha ezen erősítvények tetteleg lerontva lesznek, Fridrik és Pongrácz az egymásnak írt leveleket visszaadják. Pongrácz és Országgh Mihály köt-

¹⁾ Las. Mat. Slov. IX. k. II. füz. 7. l.; Archiv Česky II. k. 424. l.

²⁾ Kollár, Syllog. Dipl. anal. Vind. II. k. 1325. l.; Teleky II. k. 110 l.

³⁾ Kollár u. o. 1326. l., Teleky u. o.

⁴⁾ Hist. aust. V. k. 183. s követ. lapok; Fejér Genus... 25. l.

⁵⁾ Kollár anal. Vind. II. k. 1316. l.

⁶⁾ Chmel regest. 237. l.

⁷⁾ Kollár u. o.

⁸⁾ Teleky II. k. 111. l.

vényt adtak magukról, hogy Fridrik ellen csak akkor háborúskodnak, ha netalán Magyarország véle harcza keverednék¹⁾.

Alig, hogy ezen egyesség megkötetett, Pongráczczal Hunyady János 1448-ik évi augusztus 11-én megújítja szövetségét²⁾. Pongrácz azonban, a Fridrikkel kötött egyezés azon pontjára nézve, melynél fogva a közte és Fridrik között kiállított oklevelet, hogy ha Hunyady Fridrik ellen indulna s ő kénytelenítenék véle birtokaira ütni, közte, és a király közötti szerződésnek ne ártson, ki nem adta, s ravasz csellel élve, azt kezénél nem levőnek mondotta, és 1448-ik évi aug. 26. Köpcsényben kelt levelet állított ki Fridriknek, melyben ígéri, hogy azt mihelyt lehet átadandja, s ha az átadást nem foganatosíthatná, azt érvénytelennek nyilvánítja³⁾.

Szentmiklósi Pongrácznak Fridrikkel 1448-ik évi augusztus 5-én kötött egyességéből nem sokára ismét véres harcok keletkeztek. Mert vagy az egyesség meg nem tartatott, vagy éppen nem teljesítettett. Cilley Ulrik, saját költségén Pongrácz ellen sereget toborz, s ellene hadat indít⁴⁾; egyrészt osztrák katonákkal⁵⁾, részint Fridrik által küldött 300 lovassal és László királytól kapott 70 zsoldossal. Cilley egész erejével Pongráczra vetvén magát, azt Szakolcza felé szorítja és körülveszi⁶⁾; de eleinte még csak annyira sem bír vele, hogy annak betörését Austriába megakadályozza, s még 1450-ik évben is elhamvasztotta a Zitterdorfi egyházat,⁷⁾ egész Kremzérig dulta, pusztította az osztrák és morvaföldet. Ezen rabló hadjáratáról Pongrácznak írja a kremzieri krónikás: a telhetetlen sanyargató Pongrácz már 11 mértföldnyi terjedelemben hatalmaskodik itten, magáénak ismertette el azon országot, a lakosságot hűség esküre kényszerítvén, adót nem egyszer, de négyszer is szedett évenként.« Végül az itteni

¹⁾ Kollár, Syllog. Dipl. 1351. l.; Teleky X. k. 273. l.

²⁾ Fejér Genus . . . 126. l.

³⁾ Teleky u. o.

⁴⁾ Hahn Chron. de gen. Cily. II. k. 659. l.

⁵⁾ Petr. Jeromosnál: Eberdorfer II. k. 859. l., Teleky II. k. 130. lapon.

⁶⁾ Kollárnál, anal. Vind. Aencas Sylvius II. k. 163. l., Teleky II. k. 131. l.

⁷⁾ Link annal. Claravall, II. k. 160 l.

rendek 1449-ik évi szeptember 3-án elhatározták hogy egyetemesen hadat indítanak Pongrácz ellen Cilley Ulrik vezetése alatt. Előbb elvették tőle Weiden várát, és sok emberét elfogták, Bécs mellett felállított akasztófákra 69 emberét felakasztották, nem számítva azokat, kiket a fákra akasztának. Ugyanott elfogták Pongrácznak gyönyörű szép nejét, kinek női keblében férfi szív dobogott, úgy hogy ezen nő inkább férfinak látszott. Pongrácz neje kisedével Fridrik császár elébe lépett, s kegyelmet nyert, de várát vissza nem kapta¹⁾.

Ez alatt Cilley Ulrik Pongráczot Szakolczán ostromolta. Erről értesíti Bácsújhelyből Schlick Gáspár, Rosenberg Ulriket, írván neki: »a császár Pongrácz ellen nagy haddal készül, Cilley Ulrik lesz a főkapitány²⁾. Cilley Ulrik ágyúkkal ostromolta Szakolczát, de löpora elfogyván, az ostromot beszüntetvé, s Pongráczczal alkudozásokba bocsátkozott«. Erről értesíti Rabensteini Procop, Rosenberg Ulriket hozzá intézett levelében, írván neki: «.... azt is tudom, hogy Karvajal bibornok Pongrácznak 4000 frtot ígért Paumgartner által, de erről nem szükséges terjedelmesen írnom, majd elmondja azt Paumgarten szóval is.«³⁾ Cilley időközben lőpor-készletet kapván, félbeszakasztotta alkudozásait, és Szakolcza ostromát megújult erővel folytatá. Végre is megszorította Cilley Pongráczot Szakolczánál, s látván, hogy az ostromot vissza nem verheti, Szakolcza elestét meg nem akadályozhatja: segélyért ismét Hunyadyhoz fordúlt. A legünnepélyesebb esküvel fogadván neki és a hazának hűséget, magát és várait, minden birtokát pártfogása alá helyezi, csak ezen szorult helyzetéből segítse ki őt.⁴⁾ Hunyady ismervén bár Pongráczot, kérelmének nem birt ellenállani. Rőgtön írt Cilleynek az ostrom beszüntetése végett, s Hunyady Szakolcza várát László király nevében elfoglalja 1450-ik évi augusztus 8-án, Pongrácznak némely jószágait is visszatartva⁵⁾.

¹⁾ Sokol, 1867. évi foly. 185. l.

²⁾ Archiv Český II. k. 424. l.

³⁾ Archiv Český II. k. 443. l.

⁴⁾ Teleky II. k. 132. l.; Szalay III. k. 112. l.

⁵⁾ Teleky u. o.

Szentmiklósi Pongrácznak betörései Austriába véget értek, a fősvény Fridrik pedig még 1450-ik évben aug. 20-án ráírt a linziekre, hogy a Pongrácz elleni hadjáratban Ungnád Jánostól kölcsön vett 432 magyar aranyat mihamarabb visszafizessék¹⁾; a maidburgi gróf Hardeck pedig 1450-ik évi szent Katalin napján kelt levelében nyugtatja a római királyt, hogy Pongrácztól szenvedett kárait Fridrik teljesen kifizette²⁾.

A Pongrácz és Fridrik között kötött egyezséget első sorban is Pongrácz cseh zsoldosainak csökkenése követé, s miután a zsákmányolási főttámpontjai: Szakolcza, Berencs, Óvár, Hunyady János kezeiben voltak; zsoldosai tevékenységüknek más színhelyet kerestek, részint hazájukba önkénytesen visszatértek, részint pedig Rozenberg Ulrik felszólítására, a ki legalább is 300 katonának elbocsátását követelte, honukba szállingóztak³⁾. Habár Pongrácznak hadereje megcsappant, azért annak hatalma a Vág mentén még mindig nagy súllyal nehezedett a felső-magyarországi megyékre. Hunyady János bármennyire óhajta a törvényteleniséget, a vészes állapotot megszüntetni, annak véget vetni hatalmán kívül állott; mert a törökökkel való háború a kitorés küszöbére lépett; a miért is az egymást prédáló felvidéki olygarchákat magukra hagyta⁴⁾. Giskra elbizakodott fejtelensége gondot adott a kormányszónak, s bár mennyire kívánta azt hadaival megtörni, kénytelen volt a török harczok előestéjén Fridrikkel és Giskrával kibékülni. Giskrának ezek folytán felette érdekében állott a folyton szaporodó, és saját kezére rabló, pusztító hatalmas felvidéki urak között oly szövetségest keresni, kinek frigye által hatalmát növelheté, s nyomatékos súlylyal dobhatá kardját az események mérő serpenyőjébe. Meg is találta emberét Szentmiklósi Pongráczban, a kivel Körmöczbányán 1449-ik évi Fülöp és Jakab nap után egyezséget kötött tizezer körmöczy súlyú magyar forint kötbér fizetése mellett; ha az egyezés pontjait meg nem tartaná⁵⁾. Ezen egyezségbe befoglaltatott Körmöcz, Selmeczbánya, Bakabánya, Újbánya, Libéthbánya, Lőcse, Bártfa, Eperjes

¹⁾ Teleky X. k. 264. l.;

²⁾ Teleky X. k. 276. l.

³⁾ Archiv Český III. k. 544. l.

⁴⁾ Bonfin Dec. III, lib. VII. pag. 374—375.

Késmárk váraival és összes tartózkodási helyeivel; továbbá Baliczky Miklós, Sklabinya és Árva várával, Komorovszky Péter Likava, Komorovszky Miklós Podolin várával, Tarkói Rikolff János és László Liptó-Ujvárral. A kötött egység megtartásának jótállói Giskra részéről Barczal Miklós késmárki, Komoróczy Miklós podolini, osztrovai Talaphus richnói, Radkovai Péter berzeviczi kapitány voltak. Ezen egységnek azonban semmi eredménye nem volt; mert a Giskra és Hunyady János közt kitört háború folytán Szentmiklósi Pongrácz Hunyady terveit elfogadván, Giskra ellen, hozzá pártolt, midőn is Giskra Pongrácznak 500 lovát elhajtatta volt¹⁾, s Hunyady hadjárata nem sikerült.

Hunyady Jánosnak országos gondjai között érdekében felelt a törvényes állapotokat a felvidéken elharapódzott rendtelenségek ellenében helyreállítani; s nem nézhette közönyös kedéllyel Pongrácznak Griskrához közeledését, s azt megakadályozni törekedett. Valószínűleg Hunyadynak Giskra elleni szerencsétlenül viselt hadjárata előtt, de lehet, hogy mindjárt utána Pongrácz lipcsei főispán lett, mert már egyik 1451-ik évben kiadott oklevelében mint »comes lipciensis« czímezi magát²⁾.

Szentmiklósi Pongrácz látván Giskrának Hunyadyn Losoncznál éppen a felföldi urak árulása folytán³⁾ vett győzelmének eredményeit; s mi alatt a magyar pártok László király elismerése végett tanácskozássra összegyűnének, 1451-ik évi szeptember 5-én Kőrmöczön és saját meghatalmazói Bordoni János, Noffry és Neczpály László nevében, a Giskrával kötött szövetséget megerősítette⁴⁾. Ezen egyezmény szövegében leköti magát Pongrácz, hogy Giskrának minden erre vonatkozó adóssági leveleket megsemmisítés végett átad; s ha a rendek vagy Hunyady ellene hadat indítana, segedelmükre nem leszen; Giskrának visszaadja emberei által elvett ágyukat, minden kártérítés nélkül, s ha kettejük által kiküldendő választott bírák a lipcsei nagyvárhoz tartozó falu-

¹⁾ Archiv Český II. k. 267. l.

²⁾ Magyar történelmi tár II. k. 208. l.; Teleky X. k. 342. l.: Hyross Zámok Lykava 92. l.; Nagy Iván M. O. cs. IX. k. 407 l.; Lat. Mat. Slov. IX. évf. II. füz. 9. l.

³⁾ Szalay III. k. 119. l.

⁴⁾ Magyar történ. tár. II. 208. l.

kat és jószágokat akár Tarkői Rikolf Jánosnak vagy Lászlónak ítéli oda, akár pedig Valgatha Mártonnak; ő azokat ezen jószágok birtoklásában háborgatni nem fogja, s azoknak békés használatában hagyja őket; Giskrának elfogott és fogva tartott zsoldosait szabadon bocsátandja. Ezen egyezségnek meg nem tartása esetén Pongrácz leköti magát, hogy Giskrának 20.000 aranyat három hónap leforgása alatt lefizet, s ha valaki emberei közül ezen egyességet megsértené, gondja leend Giskrának elégtételt adni, a rélkül, hogy a kötött egyezés meg nem tartása miatt annak ervénye megszűnnék.

Hunyadynak hadjáratai benn az országban, kint a törökök, Fridrik ellen, az ország pénztárát igen megapasztották; s Pongrácztól László király nevében elfoglalt Szakolczát és a zsolnai harminczadot 1452-ik évben 7000 arany forintért Pongrácznak ismét zálogba adja¹⁾. Ez idő szerint Pongrácz Liptóban dulakodva, a szepesi zálogos városokba ki-kiszágúldott, a lengyel hatalom alatt levő szepesi népet sanyargatandó. A lengyel király részéről folyton érkeztek panasz levelek Hunyadyhoz Szentmiklósi Pongrácz Walgatha ellen, előadván bennök azon pusztításokat, miket a zálogképen Lengyelhonhoz tartozó szepesi részekben elkövettek. Így ír még 1453-ik évi február 5-én Trokyban kelt levelében a lengyel király azon kihágásokról, miket még 1452-ik évben a Szepességben Pongrácz és Walgatha elkövettek²⁾.

Hunyady János 1452-ik év vége felé az ország kormányzójává választatván, 1453-ik évi januárban a pozsonyi országgyűlés megnyílt. ³⁾ Szóba hozatván a felföldi állapotok törvénytelen-sége, a hatalmas urak jogtipró ténykedése; a lengyel királynak panaszlevelei: a rendek végre-valahára február havában Szentmiklósi Pongráczot, Giskra Jánost és Komorovszky Pétert proscibálták, javaik elszedését elhatározzák, és polgári jogaiktól megfosztásukat kimondották.

Az országgyűlés azon határozata, és végrehajtása után

¹⁾ Eredeti záloglevél a Kosztolányi család levéltárában; Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füz. 75. l.; Hyross: Zámok Lykava 94. l.

²⁾ Győri füzetek 1361. I. 314. l.

³⁾ Engel: III. k. 170. l.

nem sok idő telt el, mi alatt Szentmiklósi Pongrácz az ország kormányzóját, a királyt körülhálózta, s ezenfelül István testvére által, ki az osztrákokkal 1452-ik év márczius 5-én kelt egyezményt aláírta ¹⁾, oda hatott, hogy a büntetéstől meneküljön s következményeit megszüntesse. A proscriptio csakugyan megszüntettetett. A hatalmas »turóczi királynak« sikerült László király szívét engedékenynyé tenni, és Szentmiklósi Pongrácz továbbra is megmaradt Liptó megyének főispányja. László király 1453-ik évi sept. 25-én két oklevelet adott ki Pongrácznak; az egyikben Strecsnót, Óvárt és a zsolnai harminczadot tizenhatszáz ezer arany forintban zálogba veti, a másikban pedig Berencs, Ugrócz, Ujvárt és Lykavát, továbbá a liptói Nagyvár helyét minden tartozandóságaival együtt tett szolgálatai jutalmául, örök jogon, visszavonhatlanul Pongrácznak adományozza; ²⁾ oly feltétel alatt azonban, hogy Szentmiklósi Pongrácz a királynak ünnepélyesen ígért és esküvel is megpecsételt hűségét valósággal megtartani köteleztetik.

Szentmiklósi Pongrácz még most sem volt a törvényesség útjára téríthető, még most is — bárha talán csekélyebb mérvben — folytatta garázdálkodását. Birtokában Berencsnek, Szakolcza, Strecsnó, Óvár, Zsolna várának s általa a turóczi prépostság közelében felépített erősségnek, birtokában Wyrongh liptói — Bjilanco pusztá háta megett a fehér Vág völgyében — szentmiklósi, berzöcsei, Nyitrában Piche általa emelt rablófészkeknek: ³⁾ retteg­tette és sanyargatta a felvidék népét, Hunyadynak végre is egyességre kellett vele lépnie, mit a kormányzó a király nevében Nagy-Szombatliban 1454-ik évben máj. 10-én kelt oklevélben Pongráczczal megkötött. ⁴⁾ Ezen oklevél szerint a kormányzó, a felvidék elpusztulását, nyomorgatását tapasztalván, óhajta ezen állapotot megszüntetni, a békét és nyugalmat helyreállítani. A miért Szentmiklósi Pongráczczal és

¹⁾ Fejér: Genus et incun 167. l.

²⁾ Eredeti oklevél Kosztolányi csal. levélt.; Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füz. 75. l.

³⁾ Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füz. 76. l.; eredeti oklevél Kosztolányi csal. levélt.

⁴⁾ Ugyan az u. o.; Hyross: Zámok Lykavo. 96—97. l.

testvéreivel, a király jóváhagyási jogának fentartása mellett következő egyezsége lép: Berencs, Óvár, Strecsnó és Zsolna várát Pongrácz a kormányzó kezeihez szolgáltatja, a miért is az átadás után 4000 ezer arany forintot kap, ezután fogságából kibocsátják, és biztonsági őrizet mellett egészen Bánig elkísértetik. Az átadandó várak kárpotlásául cserébe kapja Temes-megyében Sidóvárt, Mező-Somlyót, Maxondot, Fruzsinkazaart és Sasvár mezővárost minden tartozandóságokkal. Liptó-megyében Ujvárt, Nagyvárat, Lykavát tartozandóságaival, és a kamarai adóval; a liptói főispánsági méltóságot, Árva megyében a thurdosini harminczadot. Míg Ujvárt és Lykavát át nem veszi, addig a Liptó-Szent-Miklóson épített erőssége is fenállhat, de onnat, sem a királynak, sem az országnak és lakosainak kárt vagy nyugtalan-ságot tennie nem szabad; ha más idegenek különösen Walgatha Márton és Komorovszky Péter őt és testvéreit háborgatnák, akkor a rendek előtt tegyen óvást, s a rendek őt védelmezni tartoznak; továbbá, hogy Neboysza Miklós a túróczyi prépostságnak békés élvezetében maradhasson, az annak szomszédságában épített erősséget, a mint Sydovár kezei között leszen, alapjából szétrombolni köteles: Szucsán vára Túróczban, Besenyő falu, Patak Zaskalicza Liptóban — valaha a magtalanul elhalt Besenyői Tamás birtoka, tartozandóságaival Pongrácz testvérének Istvánnak adományoztatik, Wyrongh vára és minden tartozandóságaival, s a kamarai adóval együtt Pongrácz János, Pongrácz testvérének birtokában hagyatik. Kazzay János és Wladkónak, mint Pongrácz czimboráinak, minden kihágása, büntetetei mit az ország és király ellen elkövettek, megkegyelmeztetnek; a törvényesen bebizonyítandó zálogos jószágok birtokában a kiváltásig Pongrácz továbbra is megmarad. A zsolnai foytságot — Judicatum — mi Pongráczot vétel útján illeti, megtartandja. Piche váracs Nyitra megyében a torony kivételével általa azonnal lerontandó, Berencze erőd szintén ledöntendő. A Zsolna, Berencs, Strecsnó és Óvár között, a Pongrácz által elfoglalt s jogtalanul bitorolt jószágok jogos tulajdonosaiknak visszaadatnak. Ha Pongrácz és hozzá tartozói bebizonyítják, hogy Lévai Cseh László tett szolgálatokért nekik tartoznék, annak jószágaiból magokat kielégíthetik, midőn ez iránt óvást téve Cseh László őket ki-

elégíteni vonakodnék. Szentmiklósi Pongrácz és testvérei István, Jakab, János, és Kazzay János írásilag lekötik magokat, hogy ha a király és ország ellen, bár minő szűn alatt mozgalmat, s háborút indítanának, vagy ennek megindítására fortélyoskodnának, akkor örökös hűtlenségi bűnbe essenek, és se a király, se az ország őket meg ne kegyelmezhesse; s végre ha ezen feltételeket a király helybenhagyni nem akarná, vagy azok nem teljesítenének, akkor Zsolna, Berencs, Strecsnó, Óvár Pongrácznak és testvéreinek visszaadtnak; s a letartóztatott foglyok kölcsönösen kicseréltetnek.

Ezen egyezés ugyan azon évben jun. 2-án László király által megerősítettett.¹⁾

Szentmiklósi Pongrácz a Hunyady Jánossal kötött, László király által megerősített egyesség folytán visszanyerte szabadságát, s a liptói várak birtokában liptói főispánná lett. Ezen időtől fogva bárha Komorovszky Péterrel folytonos surlódásban volt; életének szebb, fényesebb szakába lépett, legalább azt bizonyítják az ellenkező tényekről ismeretlen bizonyítékok; azon körülmény pedig, hogy Hunyady János halálával Pongrácznak Berencset és Óvárt végrendeletileg visszaadni kívánja,²⁾ arra mutat, hogy Szentmiklósi Pongrácz Hunyadyval kötött egyessége folytán, vagy felhagyott személyét oly élesen jellemző zavargásaival, s Hunyadynak táborozásaiban részt véve, annak híve volt, vagy a kötött egyesség pontjai mindenben meg nem tartattak.

Hunyady János az ország kormányzója, a haza legerősebb oszlopa, 1456-ik évi augusztus 11-én Zimonyban elköltözött az élők sorából. Hunyady Lászlót a király igaztalan bosszúja márczius 14-én verpadra hurcolta, Hunyady Mátyás fogságban tartatott. Hunyady özvegye Szilágyi Erzsébet és bátyja Szilágyi Mihály szövetségesek után láttak; az ár nőttön nőtt, a fél ország lázas izgatottságban sorakozott Hunyady László haláláért, a haza legjobbainak üldöztetéseért bosszút veendő³⁾. Szilágyi Mi-

¹⁾ Eredeti oklevél a Kosztolányi-család levéltárában; Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. k. 80. l.

²⁾ Fejér: Genus Joh. Cor. 231. l.

³⁾ Szalay III. k. 166. l.

hály a Királyhágón túl működött, az országban dandár dandárhoz csatlakozott; László király német lovasokat gyűjtött, nem érezvén magát biztonságban a hőmpölygő hüllámok előtt, Giskra Jánost teljhatalommal a felvidékre küldötte. Ennek ellenében Hunyady Erzsébet és Szilágyi Mihály a felvidéket Szentmiklósi Pongrácz lipthói főispán által a maga részére mozgalomba hozta¹⁾ s Pongráczczal, fiaival és testvéreivel szövetségre lépett²⁾; mivel, mióta Hunyady János töle Szakolczát László király részére elfoglalta, feszült viszonyban állott. De mert az egyesség folytán, mely Temesvárott 1557-ik évi april 15-én kelt, Pongrácz berencsi, óvári, strecsnói várait, Zsolnát váracsával együtt visszakapta, közöttük minden feszültség megszűnt, véd- és dacszövetséggel kölcsönösen biztosítván egymást ellenségeik ellen, most már Szentmiklósi Pongrácz Hunyady hívének látszott lenni.

Pongrácz hívsége a Hunyady házhoz most még csakugyan látszat volt; mert a mint a kitörendő polgárháború előharczai imitt-amott felmerültek, László király Budáról gyorsan Bécsbe futván, a Hunyady házzal kibékülni akart. Bécsből 1457-ik évi junius 27-én e célból julius 13-ára Pozsonyba országgyűlést írt vala ki³⁾, a hol Hunyady hívei valószínűleg, vagy épen nem⁴⁾, vagy nagyon gyéren jelenhettek meg, de Szentmiklósi Pongrácz ott jelen volt; s részt kellett vennie azon tanácskozásban, mely a király és Hunyady párt kibékítésén dolgozott, sőt némely pontok iránt meg is egyezett⁵⁾, miután e pontokban az is benfoglaltatik, hogy Szentmiklósi Pongrácz Hunyady Erzsébettől visszakapja Óvárt és Strechnot⁶⁾. Ez pedig alig történik vala, ha Pongrácz személyes befolyását nem érvényesíti az ott jelenlevő Hunyady pártbeliek által, bárha akkor már Hunyady Erzsébet és Szilágyi Mihállyal első szövetsége megkötve volt, mely szerint is Be-

¹⁾ Engel III. k. 208. l.

²⁾ Katona XIII. k. 1163. l.; Kaprinai 197. l.; Teleky II. k. 522. l.; Szalay III. k. 167. l.: Nagy Iván M. o. cs. IX. k. 407. l.

³⁾ Kovachich Suppl. ad vest. Com. II. k. 129. l.; Engel III. k. 209. l.; Szalay III. k. 168. l.

⁴⁾ Szalay u. o.

⁵⁾ Engel III. k. 209. l.

⁶⁾ U. a. u. o. 210. l.

rencs, Óvár, Strecsnó és Zsolna birtoklása felől magát biztosította. Ez annál inkább valószínű, mert különben mi oka lett volna neki, az országgyűlési határozmányok, a közbéke helyreállításról a városokhoz intézett országbírói levelet¹⁾, mint előbb Szakolcza kapitánya, azután liptai főispán, mint Hunyady János szövetségesének aláírni²⁾.

Hunyady Erzsébet és Szilágyi Mihály azonban ezen egyezséget el nem fogadván, ujabban megfeszített erővel gyűjtötték párthíveiket, s Pongrácczal csak az imént kötött szövetséget Temesvárott jul. 13. eskü- és borzasztó átok alatt megerősítették³⁾.

Ezen megújított egyezmény után László király nem sokára november 22-én Prágában meghalt, s most már Szentmiklósi Pongrácnak hívsége a Hunyady házhoz megállapodásra jutott.

Alig terjedt el a hír László királynak Prágában történt haláláról, az országos rendek közül a Hunyady ház ellenségei Budán gyülekeztek, s 1458-ik évi január elsejére Budára országgyűlést hirdettek⁴⁾. Szilágyi Mihály Belgrádból elindult hadaival. Szegednél már húszezer lovassal táborozott, vele volt Rozgonyi Sebestyén, Kanizsay László, Székely Tamás és Szentmiklósi Pongrácz is dandáraival⁵⁾. Ott találjuk Pongráczot január 24-én nem csak Mátyásnak királlyá választásánál, mint Szilágyi Mihálynak társát a rákosi országgyűlésen, de azok között is, a kik Mátyásnak eleibe siettek, őt Straszniczon fogadandók⁶⁾.

Pongrácz ezek után úgy látszik ismét rosz fát tett a tűzre, mert Mátyás király Nagyvárt, Újvárt és Lykava várát Liptó-megyében Komorovszky Péternek adományozta, — a mely bir-

¹⁾ Szalay III. k. 168. l.

²⁾ Fejér: Genus 233. l.

³⁾ Révay: Mon. et Sac. Cor. Cent. V., pag. 670. Schwartner Script. Rer. Hung. II. k.; Fejér Genus 234. l.; Kaprinai 120. l.; Teleky II. k. 522. l.; Szalay III. k. 167. l.; Nagy Iván: M. o. cs. IX. k. II. füz. 407. l.

⁴⁾ Engel III. k. 214. l.

⁵⁾ Bonfin Dec. III.; lib. VIII. pag. 368. Turóczi. 43. l.; Fessler V. k. 5. l.; Engel III. k. 214. l.; Teleky III. k. 45. l.; Szalay III. 174. l.

⁶⁾ Pessina: Mars Morav. 688. l.; Bonfin III. dec. VIII. lib. 400. pag.; Timon Eszt. Cron. pag. 68. Fessler V. k. 5—6, 26. l.

tokok pedig az 1454-ik évi máj. 10-én Nagy-Szombatban kelt egyezmény, és az ugyan azon évi máj. 26-ái megerősítés szerint Szentmiklósi Pongrácz tulajdonába mentek át, — s Pongrácz István, Szentmiklósi Pongrácz testvére 1459-ik május 31-én Mátyás királyt a budai káptalan előtt az említett váraknak eladományozása és Komorovszky Pétert azoknak elfoglalása végett inhibeálja. ¹⁾

A magyar korona végett Mátyás és Fridrik között kiütött viszály alatt Szentmiklósi Pongrácz sok ideig egyik párthoz sem csatlakozott, és semleges maradt; miután neve sem azoké között elő nem fordul, kik Mátyás részére beiratkoztak február 10-én, sem azoké között, a kik Holicson február 11-én Fridrikhez állottak, míg végre Mátyás király pártjára tért november elején. ²⁾ Szentmiklósi Pongráczot Mátyás király Berencs, Strecsnó és Óvár birtokában, még 1462-ik évben megerősítette; ³⁾ de Pongrácznak liptai várait és azok tartozékait Komorovszky Péter 1464-ik évben tetteg elfoglalta, midőn a liptó-szentmiklósi templomot körülkerítette, és még akkor valószínűleg Pongrácz liptai főispán volt. ⁴⁾

Szentmiklósi Pongrácz és Komorovszky Péter között ez utóbbinak foglalásai miatt, a surlódás folyton nőtt, egymást háborgatták, üldözték, s cúlásaiknak határa már-már végtelenné kezdett válni; felette fájlalta Pongrácz liptai várainak elvesztését s 1469-ik évben István, Pongrácz testvére újólág három rendbeli tiltakozást adott ki Komorovszky Péter ellen — ki ekkor már liptai főispán volt, mert az okmányban mint magnificus fordul elő — kettő kelt május 30-án, egy pedig napi kelet nélkül. ⁵⁾

Ezen tiltakozási oklevelekben előszámláltnak Szentmiklósi Pongrácznak és testvéreinek Liptó-megyei birtokaik. Birták ok Liptóban: Nagyvárt a hozzá tartozó Német-Lipce, Tarnóc

¹⁾ Eredeti okirat Kosztolányi levélt.; Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. I. füz. 34. l.; XI. évf. II. füz. 86. l.

²⁾ L'essina: Mars Morav. 688. ..

³⁾ Lat. Mat. Slov. III. és IV. évf. I. füz. 34. l.

⁴⁾ Korabinsky: Lexicon 633. l.

⁵⁾ Eredeti oklevél Kosztolányi levélt.; Lat. Mat. Slov. XI. évf. II. füz. 81. és 82. l.

Pálfalu, Kisbobróc, Szjelniczet, Jarkoviczát, Szt-Máriát, Ivachnovát, Király-Lubellát, Szokolcsot; Ujvárt a hozzá tartozó, Verbicz, Kybys, Dovallót, Vichodnát, Kis Doval Hybét, Plosztint, Illanót, Bjelanszket; likavai várat, Rózsahegy, Cesnovát, Zamrzle, Vlkolinecz, Ludrófalut, Fejérpatakot, Medokyst, Liskfalut, Curovát és Stankovánt jövedelmeikkel. Ilyen nagy terjedelmű birtoknak elvesztése, elfoglalása miatt, a különben is nem galamb természetű Szentmiklósi Pongrácz bosszúját annyira fokozta, hogy Pongrácz már ekkor mint túróczy, Komorovszky Péter mint liptai főispán szünet nélkül nyugtalaníták, zavarták, zaklatták egymást; mi alatt Pongrácz Túróczot, Komorovszky Péter Liptó-megyét rettentő dúlásaikkal uralmuk alá hajtották.¹⁾ Végre is Mátyás király lépett közibök; s midőn 1473. évben Mátyás seregét Lengyelhonból visszavezeté, hadaival Liptónak vevén útját, Komorovszkyt a jól megerősített lykavai várból 8000 arany forinttal kiostromolta, s ez alkalommal a békétlen Pongráczot is elkergeté.²⁾ Mások szerint azonban Mátyás király 1474-ik évben a félbőjt idején Szepességen át Liptóba jöve csapataival Komorovszkyt Liptó és Árvából, Barczalt a Szepességből kiűzte, Pongrácz azonban Morvába és Szi-léziába ment Mátyással.³⁾

A történelem és okleveles adatok Szentmiklósi Pongrácz további életpályájáról, hol, miképen és mikor fejezte be mozgalmas történelmi nevezetességre emelkedett életét, itt megszakadnak, legalább oly adatok, melyek ezt megvilágítanák, előttem ismeretlenek; bár hiszem, hogy a Pongráczok báró és grófi ágánál levő oklevéltárakban erre vonatkozó adatok feltalálhatók lennének.

MAJLÁTH BÉLA.

¹⁾ Turóczy: Chron. cap. XLIX.

²⁾ Teleky IV. k. 352. l.

³⁾ Wagner: Analecta Scepus. Urbis Késm. memor. II. k. 108. l.